N°. 28. Donderdag 10 Juli 1913. 13de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat*.
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Verzoek der Redactie.

Wie van de lezers zou de Redactie-Commissie kunnen helpen aan de volgende nummers van *Het Koloniaal Weekblad?*

4e jaargang	. . no. 46	8e jaargang	nos. 43, 46, 52
6e „	. nos. 6, 14	9e „	„ 12, 16, 41
7e „	. . no. 39		

Die zullen met erkentelijkheid ontvangen worden, 7 *Heerengracht*, den Haag.

In dank ontvangen No. 8, jaargang 12. *Red.-Com.*

PEST OP JAVA.

Overzicht der 14-daagsche opgaven, welke officieel zijn verstrekt van de nieuwe pestgevallen en 't aantal overledenen op Java over de laatste zes maanden.

1913.	Malang. geval-len	Malang. over-leden	Madioen. geval-len	Madioen. over-leden	Soerabaja. geval-len	Soerabaja. over-leden	Kediri. geval-len	Kediri. over-leden	Toeloeng-agoeng. geval-len	Toeloeng-agoeng. over-leden	Paree. geval-len	Paree. over-leden	Magelang. geval-len	Magelang. over-leden	Totaal. geval-len	Totaal. over-leden
1—14 Jan. 1913	134	*133*	11	*24*	3	*3*	41	*32*	—	—	44	*43*	—	—	253	*240*
15—28 Jan.	133	*130*	26	*14*	2	*12*	29	*26*	2	*2*	50	*46*	—	—	240	*230*
29 Jan—11 Febr.	188	*183*	14	*16*	18	*8*	34	*31*	1	*1*	42	*33*	—	—	289	*272*
12—25 Febr.	172	*164*	16	*13*	5	*4*	35	*34*	2	*2*	27	*30*	—	—	254	*247*
26 Febr.—11 Mrt.	126	*124*	13	*23*	5	*5*	28	*28*	5	*5*	32	*30*	—	—	218	*215*
12—25 Mrt.	141	*141*	22	*15*	5	*5*	29	*26*	1	*1*	25	*23*	—	—	217	*211*
25 Mrt.—8 April	280	*265*	16	*17*	5	*5*	20	*21*	3	*3*	21	*21*	—	—	346	*332*
9—22 April	218	*214*	17	*18*	3	*13*	17	*18*	2	*2*	26	*21*	—	—	294	*286*
23 April—6 Mei	257	*247*	18	*32*	15	*5*	10	*10*	8	*8*	20	*15*	—	—	334	*317*
7—20 Mei	174	*167*	34	*13*	8	*8*	12	*11*	20	*20*	14	*13*	—	—	240	*232*
21 Mei—3 Juni	250	*245*	12	*11*	8	*5*	10	*10*	44	*44*	14	*12*	—	—	337	*327*
4—17 Juni	273	*258*	11	*6*	14	*8*	10	*10*	28	*28*	14	*11*	5	*4*	351	*325*
18 Juni—1 Juli	197	*190*	9	*8*	9	*7*	18	*18*	22	*22*	9	*9*	9	*8*	273	*262*
Totaal in ongeveer 6 maanden															3646	*3496*

Uit de O.-I. Mail.

Gezondheidstoestand. Op 11 Juni jl. bleven te Batavia onder behandeling nog twee Europeanen en tien Oosterlingen, wegens cholera. Dien dag hebben zich aan de verschillende bureau's en in de kampongs laten inenten 1004 Inlanders, 29 Chineezen en 8 Europeanen, te samen dus 1036 personen.

Op 9 Juni jl. kwamen te Soerabaja drie en op 10 Juni twee pestgevallen voor met doodelijken afloop.

De regeeringsadviseur in Chineesche aangelegenheden. Aan den onder den bovenstaanden titel tijdelijk ter beschikking van de Indische regeering gestelden heer W. J. Oudendijk, te voren consul-generaal der Nederlanden te Teheran, is tijdens den duur zijner beschikbaarstelling eene bezoldiging toegekend van f 1500 's maands.

Hij staat onder de rechtstreeksche bevelen van den gouverneur-generaal, aan wien hij omtrent alle aan zijn oordeel te onderwerpen Chineesche aangelegenheden advies moet uitbrengen, met vrijlating om ook ongevraagd alles wat op het Chineezen-vraagstuk betrekking heeft en hem van voldoend gewicht voorkomt ter kennis van de regeering te brengen.

Al zijne brieven aan den gouverneur-generaal gericht moet de heer Oudendijk echter indienen door tusschenkomst van den directeur van binnenlandsch bestuur, tot den werkkring van wiens departement, zooals bekend, onlangs de behandeling van Chineesche zaken is overgebracht, welke te voren geschiedde bij het departement van justitie.

Buitenzorg is den regeeringsadviseur als voorloopige standplaats aangewezen.

Klein-ambtenaarsexamen te Batavia. Voor het examen hadden zich aangemeld 514 candidaten. Hiervan zijn niet opgekomen 49 candidaten, terwijl zich tijdens het examen 64 terugtrokken. Van de 401 candidaten, die het geheele examen aflegden, werden 144 afgewezen, zoodat aan 257 een diploma kon worden uitgereikt.

7 candidaten slaagden met zeer goed, 35 met goed, 66 met ruim voldoende, 149 met voldoende.

Onderwijstoestanden! Vergenoegd kwamen de jongelieden, die in het toelatingsexamen voor de Technische School te Soerabaja geslaagd zijn — vermeerderd met de niet overgegane leerlingen der 1e klasse — Maandagmorgen, 2 Juni, in het schoolgebouw om de eerste droppels wetenschap op te zuigen, toen hun meegedeeld werd, dat zij naar huis konden terugkeeren. De regeering had eventjes vergeten, voor de eerste klasse personeel te benoemen!

De jongens keerden terug, pikerend over de wonderbare wegen der Indische bureaucratie. Op 7 Juli — dus over een week of vijf! — moesten ze maar eens terugkomen. Misschien waren er dan docenten. Misschien... Zekerheid bestaat in dezen allerminst, zegt het S o e r. H b l a d.

Onderwijs voor inlandsche meisjes. Naar D e J a v a b o d e vernam, bestaat bij de regeering het ernstig plan het onderwijs van inlandsche meisjes, inzonderheid van kinderen van hoofden en andere aanzienlijke Inlanders krachtig te bevorderen.

Waar van de belanghebbenden zelve, in tegenstelling met vroeger, het streven uitgaat om niet alleen de jongens, maar ook de meisjes meer ontwikkeling bij te brengen, kan trouwens de regeering zich moeilijk onttrekken aan haar plicht om in de zich openbarende behoefte te voorzien.

Op enkele plaatsen zijn reeds van Inlandsche zijde pogingen in het werk gesteld om met eigen middelen de gelegenheid tot het verschaffen van onderwijs aan meisjes tot stand te brengen.

Het plan nu bestaat om dergelijke pogingen krachtig te steunen, dus om voorloopig niet over te gaan tot de oprichting van gouvernementswege van inlandsche meisjesscholen, ook omdat onzekerheid bestaat omtrent de wijze, waarop dergelijke scholen moeten worden ingericht om ze het meest aan het doel te doen beantwoorden.

Door eene ruime geldelijke toelage te verleenen ten behoeve van particuliere inlandsche meisjesscholen zal de oprichting daarvan zooveel mogelijk bevorderd worden. De bestaande subsidie-regelingen voor gewone particuliere inlandsche scholen voorzien niet voldoende in de behoefte, omdat de op dien voet te verleenen subsidies te gering zijn om o.a. ook de Nederlandsche taal te kunnen doen onderwijzen en onderricht te geven in vrouwelijke handwerken en dergelijke vakken.

Subsidie in eens zal worden toegestaan voor de oprichting en de eerste inrichting van de school, w.o. de kosten van aankoop van een geschikt terrein. Verder zal eene jaarlijksche subsidie worden verleend voor elke leerkracht, naar gelang van de door dezen verkregen diploma's. Eene school moet minstens 25 leerlingen tellen om voor subsidie in aanmerking te komen. Men verwacht echter dat het gemiddeld aantal leerlingen 100 zal bedragen. Vermoedelijk zullen voorloopig, d. i. in den loop van het volgende jaar, een 25-tal scholen voor subsidieering op den aangegeven voet in aanmerking komen.

Sarikat Islam. Dr. Rinkes werd op zijn reis in den Oosthoek 6 Juni geïnterviewd door een redactielid der N. S o e r. C r t.

Dr. Rinkes ontkende, dat er eenig verband bestaat tusschen de troepenzending naar het Banjoewangische en de huidige inlandsche beweging. Reeds tijdens het bezoek van den gouverneur-generaal aan Besoeki had resident B o s m a n gewezen op het nut van eenig militair vertoon. Doch, volgens dr. Rinkes, heeft zich in den laatsten tijd geen enkel te bewijzen feit voorgedaan, dat de huidige omstandigheden zou wettigen.

Van de Sarikat Islam is in het Banjoewangische ook geen actie te verwachten, gekeerd tegen het gezag. De gewezen wedono van Boelang, hoewel hij mogelijk het gezag minder vriendelijk gezind is, zou niet zoo dom zijn om een actie tegen het gezag op touw te zetten. Hij zou daartoe bovendien niet in staat zijn.

Dr. Rinkes ziet in de S a r i k a t I s l a m eerder een naieve loyaliteit. Hij wees op het verschil met de nationale opleving in Britsch-Indië, welke gevolgd is door de felle Swadeshibeweging. Dergelijke verschijnselen zijn bij de Sarikat Islam niet voorgekomen. Hij achtte de oeconomische strekking der beweging van Sarikat Islam van ondergeschikten aard. Hoofdzaak is, volgens hem, de nationale opleving, welke zich, na de eerste schokken, even geregeld en wettig zou kunnen bewegen als de socialistische beweging in Nederland, die, in haar jeugd evenceens ietwat rumoerig, thans uitgegroeid is tot een wettige partij.

Dr. Rinkes deelde verder mede, dat het nog niet zeker bekend is, of de gouverneur-generaal aan de verleening van rechtspersoonlijkheid aan S. I. zekere voorwaarden zou verbinden. Doch de weigering van rechtspersoonlijkheid zou absoluut niet plaats hebben.

Het S o e r. H b l a d merkt op:

Moge het S. I.-spelletje, dat tegenwoordig op Java gespeeld wordt, in zijn oorsprong en wezen zelfs in de verte niet gelijken op de Bengaalsche nihilisterigheid, de gevolgen er van kunnen dezelfde zijn! Het is voor mij een axioma, dat een tropisch volk een krachtige hand moet voelen. Wil de heer Idenburg deze les in den wind slaan, dan is het

zijn zaak. Maar voor mij staat het vast, dat wij spoedig van uitspattingen zullen vernemen. En zijn de slechte revolutionnaire methoden eenmaal tot het volk doorgedrongen, dan drijft men ze er moeilijk weer uit! Het is een absoluut valsche meening, dat het tegenwoordige Javaansche volk plotseling een sprong vooruit kan doen op den weg der ontwikkeling. De verwachtingen ten aanzien van de uitkomsten der beweging zijn kinderlijk hoog gespannen.

Nauw was het bovenstaande geschreven, of daar bereikte ons het telegram uit Poerworedjo, waarin melding wordt gemaakt van de ontploffing van een helsche machine, per post verzonden. De ontvanger, een zekere heer Hoogbruin te Koetoardjo, moet er leelijk aan toe zijn: aangezicht onherkenbaar, drie gaten in den buik en een hand verbrijzeld.

In hoever verband bestaat tusschen de „nationale opleving" en dit gruwelstuk, laat zich niet zeggen.

Suriname.

De uit Suriname ontvangen bladen brengen, zooals te verwachten was, allerlei mededeelingen over de toen aanstaande viering van den 50sten verjaardag van de vrijverklaring der slaven op 1 Juli 1863. De voorbereidingen wijzen op een luisterrijke viering. Voor zooveel ons bekend, heeft men niet gedacht aan de uitgave van een gedenkboek met bijdragen van allen, die iets te zeggen hadden over de vrijverklaring met hare gevolgen voor de vrijverklaarden en voor de kolonie in het algemeen. Zulk een gedenkboek zou van blijvende waarde geweest zijn, terwijl elke andere uiting van feestvreugde spoedig voorbijgaat en slechts een vage herinnering achterlaat. Met het goede doel om aan de feestviering zekere wijding te geven, heeft de Gouverneur de opstelling van draaimolens geweigerd. De jeugd zal dit betreuren, en niet alleen de jeugd. Op Koninginne-jaardag zijn in ons goede Paramaribo de draaimolens de groote attractie, en kwaad steekt daar niet in. Ook in de Hofstad versmaadt men de draaimolens in hun moderne vormen niet. Bij feestvreugde wil de mensch wel eens uit den band springen en dan is zoo'n middelpuntvliedend instrument nog zoo kwaad niet. De bioscoop-theaters, waarvan Paramaribo er nu drie telt, zullen het gemis der draaimolens moeten vergoeden.

Ook hier is de vrijverklaring der slaven herdacht. Daartoe heeft het Zendingsgenootschap der Broedergemeente te Zeist dit jaar het zendingsfeest niet gehouden in September, maar op 1 Juli. Het „Suriname-Comité 1863—1913" heeft daarbij medegewerkt. Op het programma stond o.m., dat Br. Blijd, inlandsch predikant in Suriname, op 1 Juli het woord zou voeren. De heer Blijd is zelf uit slavenouders geboren; hij was nagenoeg 3 jaar oud, toen de slavernij werd afgeschaft. Door de Moravische Broeders opgevoed, werd hij onderwijzer en na ruim 21 jaar aan verschillende hunner scholen werkzaam te zijn geweest, werd hij tot hulp-zendeling en later tot zendeling aangesteld.

Voor onze Surinaamsche lezers ontleenen wij aan de N. R. Ct. van 1 en 2 Juli het een en ander over de feestviering te Zeist, in de Groote Kerk in den Haag en op het landgoed Raaphorst te Wassenaar:

„De Broedergemeente te Zeist viert heden de vrijmaking van de slaven in Suriname en verbindt daaraan haar 120ste jaarfeest als Zendingsgemeente. Gisteravond was de gezellig ingerichte kerk met een schare van belangstellende feestgenooten vervuld; het feest werd met een „begroetingsavond" geopend. Ds. Reichel, voorganger der Broedergemeente te Zeist, heette de aanwezigen hartelijk welkom, in het bijzonder den ouden ds. Moquette en den heer Meinardus uit Amsterdam, die beiden ook den feestdag van 1 Juli 1863 hadden gevierd en zich zoo verdienstelijk hadden gemaakt voor de afschaffing van de slavernij.

Ook waren aanwezig ds. Blijd, neger-predikant te Domburg in Suriname, en bisschop Taylor Hamilton, zendingsdirector te Herrnhut, die namens de directie te Herrnhut allereerst een feestgroet uitbracht.

Ds. v. Hoogstraten te Zeist sprak uit naam van het Suriname-comité, dat zich gevormd had met het doel Nederland tot feestelijke herdenking op te wekken en een feestgeschenk aan de Broederzending aan te bieden. Reeds was daarvoor f 9000 bijeen. Wie weet, wat de feestdag zelf nog brengt.

Mr. Schoch van Amsterdam, langen tijd regeeringsambtenaar in Suriname, sprak namens de Haagsche Maatschappij tot Bevordering van het godsdienstig onderwijs in Suriname; een oude 75-jarige vriendin van de Broedergemeente, die haar werk steeds met alle krachten steunde en zich op dit feest mede verblijdt.

Ds. Groote van Amsterdam brengt den groet van de Rijnsche Zending en dan treedt de grijze Moquette op, die als jongen van 17 jaar reeds voor de emancipatie der slaven ijverde en nu nog met een bewonderenswaardig enthousiasme over deze zaak spreekt. Dan laat de jeugd zich nog hooren; bescheiden en sympathiek, is Jan Willem Gunning, de man van de „zendingsstudiekringen".

Over de feestviering meldt men uit Zeist aan het blad nog het volgende:

„De hemel stond droevig, maar vroolijk klonken de tonen van het muziekkorps voor de kerk der Broedergemeente opgesteld, dat de feestgangers met koraal-liederen begroette op den feestdag. In de kerk luisterden heerlijke zang en muziek de plechtigheid op. Ds. Reichel hield een feestrede, waarin hij dezen feestdag als een bijzonderen „Genadentag" schilderde, alleen eigenlijk te waardeeren door hen, die de ware geestelijke vrijheid kennen. Ds. v. Hoogstraten legde den nadruk op het feit, dat het de plicht der Nederlandsche natie is heden blijde en dankbaar te zijn, vooral ook dankbaar aan de Broedergemeente, die ons werk in Suriname heeft verricht. Beschamende gedachte, die ons de oogen voor onze taak in de kolonie moet openen. Hij schenkt 9000 gulden als feestgave voor Suriname, van het Suriname-comité, dat nu ontbonden wordt. Deze som zal met de collecte op het feest vermeerderd worden. Daarna traden Bischof Taylor Hamilton en ds. Blijd in witte toga naar voren en had de ordening van ds. Blijd tot presbyter der Broedergemeente plaats. In een uitvoerige rede wees dr. Hamilton ds. Blijd op den inhoud van het Evangelie, dat hij opnieuw zou moeten brengen en op de wijze, waarop het geschieden moet, naar aanleiding van Paulus' woorden tot de ouderlingen van Efeze op het strand van Milete (Hand. 20). Br. Blijd antwoordde op de 4 vragen, hem gesteld, met diepe ontroering, maar met groote beslistheid in zijn stem, hij knielde neder en dr. Hamilton zegende hem tot zijn nieuw ambt in. De gemeente stond daarbij op en terstond viel het koor in. Daarna sprak de leider der plechtigheid het gebed voor ds. Blijd uit. Hiermee was de morgenvergadering geëindigd.

Om half één verzamelden zich 130 gasten tot den maaltijd in het zusterhuis. Het was alles gezellig en degelijk. De minister van koloniën zat mede aan en sprak zijn feestrede uit. Er werd een hulde-telegram gezonden aan H. M. de Koningin; ook aan den voorzitter van het nat. zendingsfeest, dat eveneens een 50-jarig feest viert. Op voorstel van ds. van Hoogstraten werd besloten een telegram naar Suriname te zenden aan br. Voullaire, voorzitter der Broedergemeente te Paramaribo. Vele sprekers voerden aan den maaltijd het woord. Ds. Adriani namens de Utrechtsche Zendingsvereeniging, ds. van Wijk van Amsterdam namens het Nederlandsch Bijbelgenootschap, ds. Geerbrug namens de Herv. gemeente te Zeist, ds. Rauws namens het Ned. Zendingsgenootschap, prof. Pont namens de Evangelische Alliantie, ds. Lindeboom namens de Nederl. Zendingsver., dr. Brouwer namens de zendingsschool, ds. J. Visser namens de zending der Geref. Kerken, de heer Korf namens de zending onder Israël, de heer Neuman voor het Java-comité, de heer Mooy voor de Salatiga-zending.

Om 3 uur werd het feest weer in de kerk voortgezet en vond het liefdemaal plaats, waarbij elk der aanwezigen een krentebroodje en een kop thee ontving; de zusters der gemeente, kenbaar door hunne mutsjes (Hauben), dienden rond. De kerk was overvol. Prachtig zong het gemengde zangkoor zijn liederen. Br. Weiss opende deze bijeenkomst. Een hartelijk telegram van H. M. de Koningin, dat getuigde van Hare warme belangstelling, werd door br. Weiss voorgelezen en met applaus ontvangen.

Daarna sprak presbyter Blijd, neger-predikant te Domburg in Suriname, op eenvoudige, maar ontroerende wijze over het lijden der vroegere slaven, alsook over de heerlijke vruchten van het werk der zending in Suriname. Hij noemde zich een levend bewijs van de groote dingen, die God in Suriname doet. Hij riep allen een hartelijken afscheidsgroet

en dankte voor de groote vriendelijkheid, die in Nederland had genoten".

In de Groote Kerk in den Haag voerde o.a. ds. van Gheel Gildemeester het woord. Hij koos zich tot tekst Joh. 8: 36: „Indien de Zoon u zal hebben vrijgemaakt, zoo zult gij waarlijk vrij zijn". Over dit woord is den 1sten Juli 1863 gepreekt in de Groote Stadskerk te Paramaribo, op den dag dat 45.000 slaven in de kolonie Suriname de vrijheid verkregen. Spr. vertelt van die indoenlijke godsdienstoefening, waarbij de gansche gemeente, eerbiedig opgerezen, het lied had aangeheven:

Komt voor Zijn aangezicht
En zegt Hem dank.

Een korten blik sloeg spr. in de geschiedenis der slavernij en hoe deze verfoeilijke instelling slavenzielen gekweekt had ook in de overheerschers met een wreedheid, hun zelfgenoegzaamheid, hun menschenverachting, waardoor zij ten slotte in iederen mensch een slavenziel veronderstellen en een verhandelbare koopwaar zien. En wij moeten maar niet te luid jubelen over de bevrijding der slaven vóór vijftig jaren — want beter schamen wij ons, dat wij zóó achteraan gekomen zijn. Ook den zendingsarbeid hebben vreemden aangevat: de Moravische broeders, mannen en vrouwen met een heldenmoed, waarvan er 215 op hun post gestorven zijn en wel evenveel met gebroken levenskracht naar Europa teruggekeerd. Het is de geest van Christus geweest, die de slaven heeft bevrijd; de wijsheid der tegenwoordige wereld is egoïst; Voltaire had aandeelen in een schip, voor den slavenhandel bestemd; en dezer dagen nog hoorden wij, dat de practische Amerikaan zich nu zeker niet door sentimenteele gevoelsoverwegingen zou laten leiden om slaven te bevrijden. Met een woord van opwekking om de zending in Suriname en met name den arbeid onder de melaatschen te steunen, besloot spr".

Op het feest op Raaphorst, waar H. M. de Koningin tegenwoordig was, alsook de Ministers Heemskerk, Talma, de Waal Malefijt en Colijn, sprak de heer Blijd het slotwoord. „De heer Blijd richtte zich in 't bijzonder tot de Koningin om uiting te geven aan de groote vreugde, dat het hem als vertegenwoordiger van het zwarte ras in Suriname — dat gisteren het jubileum van zijn vrijheid vierde — heden vergund was vóór H. M. de Koningin te staan om aan Haar namens zijn volk de verzekering te geven, dat het zich verheugt geregeerd te worden door een vorstin, die ook in het werk der zending onder dat volk zooveel belang stelt.

Spreker wenschte daarom aan H. M. over te dragen de hulde van zijn volk, dat zoo dankbaar is voor alle zegeningen, die het heeft mogen genieten onder H. M.'s regeering. Spreker hoopte, dat Gods zegen zou mogen blijven rusten op Hr. Ms. arbeid, opdat deze zou blijven strekken ook tot de ontwikkeling van de zwarte onderdanen. Met dankgebed besloot spreker zijn rede.

En toen — niettegenstaande de regen neerkletterde — brak onder de menschenmassa een blij gejubel los. Allereerst zette de muziek het Wilhelmus in, dat aanstonds door allen werd medegezongen. Nauwelijks was het lied uitgezongen, of er galmde een Leve de Koningin! door de lucht.

De Koningin, die van haren zetel was opgestaan, dankte glimlachend voor de Haar gebrachte hulde. En toen volgde het eene lied op het andere. Wien Neerlands Bloed; Zij zullen het niet hebben, ons dierbaar Nederland! Elders juichte men: hiep hiep hiep hoera voor de Koningin! tot eindelijk de gansche menigte zich vereenigde in het gezang: Dat 's Heeren zegen op U daal".

Daarna liet H. M. de Koningin zich o.a. den heer Blijd voorstellen, een vriendelijkheid die de Surinaamsche bevolking op prijs zal stellen.

Wij hadden het genoegen op den avond van 29 Juni den heer Blijd te hooren in de Zuiderkerk te Rotterdam, die zoo overvol was, dat wij ons een staanplaats hebben moeten veroveren. In het tweede gedeelte zijner rede deed de spreker interessante mededeelingen over zijne ervaringen bij het bekeeringswerk onder de Boschnegers. Na afloop van den dienst naar de gesprekken luisterende, hoorden wij meermalen verwondering uitspreken over het feit dat een zwarte predikant zulk goed Hollandsch sprak.

***

In het Juli-nummer van Neerlandia lezen wij het jaarverslag van den Secretaris van de groep Suriname. (Zie ook onze rubriek Litt. Overzicht). Daaruit blijkt wel, dat de groep een kwijnend bestaan leidt, hetgeen ons versterkt in onze meermalen in deze kolommen geuite meening, dat zulk een vereeniging niet het aangewezen lichaam is om het beheer te voeren over de Koloniale Bibliotheek. (Men zie o.a. ons nummer van 5 Juni).

Curaçao.

De Cur. Ct. vermeldt, dat de lang verwachte zandzuiger voor de havenwerken den 4en Juni eindelijk te Curaçao aankwam.

Begin December uit Nederland vertrokken, moesten onderweg een paar keeren wegens lekkage noodhavens worden aangedaan. Van de Kaapverdische eilanden werd de reis hier naar toe in zeventien dagen volbracht, hetgeen een kranige prestatie van den Nederlandschen sleepdienst te noemen is.

Een groote menigte nieuwsgierigen stond aan weerszijden van de haven om de aankomst gade te slaan van de sleepboot „Maas" met den zandzuiger achter zich aan.

De Amigoe schrijft hieromtrent nog het navolgende:

„Met gejuich werd kapitein Lagendijck begroet. Verwonderd vroeg men elkander af, hoe een zoo kleine sleeper heelemaal van Holland hierheen had kunnen komen. Men stond verstomd over den Hollandschen durf. En werkelijk, 't is een kranig stuk geweest. Onze naam van vrachtvaarder van Europa is weer schitterend gehandhaafd.

Alle eer aan kapitein Lagendijck en zijn flinke helpers. De geheele bemanning bestaat uit 14 koppen, twee ervan waren steeds op den zuiger om de goede richting er in te houden. Menig zeetje kregen ze over, maar ze hebben dapper volgehouden naar Holland's devies Je maintiendrai.

De uitvaart van onzen zuiger was in het begin een echte lijdensgeschiedenis. Half December bracht de „Donau" hem over naar Engeland. Beangst door het verlies van een grooteren zuiger in de golf van Biscaye, seinde de Maatschappij, na overleg gepleegd te hebben met den Minister, dat de zuiger maar moest overwinteren te Plymouth. De „Donau" liep terug naar Nederland.

De „Schelde" bracht den zuiger naar Brest. Een lichte lekkage was oorzaak, dat deze haven werd aangedaan. Toen kwam de „Maas" met haar kranige bemanning, voor geen klein geruchtje vervaard, en bracht den zuiger in 31 dagen van Brest naar hier. In 12—13 dagen werden de Kaap-Verdische eilanden bereikt en vandaar kwam men binnen 17 dagen op Curaçao den 4den Juni ll.

Een prachtvaart; ook de grootste optimisten hadden zulk een snellen overtocht niet durven verwachten.

Daags na aankomst werd kapitein Lagendijck en zijn bootsman door den Gouverneur ontvangen. Zij werden voorgesteld door den adjudant van Z.H.E.G. luitenant Pieper.

— — — — — — — — — — — — — —

De „Maas" ging Woensdagmorgen met zuiger en al, heel plechtstatig de lange haven door tot achteraan bij de Klipwerf van de Curaçaosche Handel-Maatschappij. 's Middags werd de zuiger verhaald naar het Rifwater voor de werkplaats van Openbare Werken.

De zuiger leek bij zijn invaart op een groote drijvende kist, maar begint reeds figuur en vorm te krijgen; we hopen hem spoedig aan 't werk te zien.

Dezen middag om 12 uur is de „Maas" weer uitgevaren naar huis toe. Misschien eerst nog even naar Colon om een nieuw vrachtje te halen.

De „Maas" was nauwelijks buitengaats, of liep weer binnen. Een ververs was er aan boord gebleven, die weer netjes aan wal werd gezet.

We wenschen kapitein Lagendijck en zijne bemanning een voorspoedige reis. Het moet hun aangenaam geweest zijn te ondervinden, hoe welkom ze hier waren. Dubbel welkom zullen ze zijn in het Moederland na met eere volbrachten arbeid."

***

Het navolgende bericht, dat wij overnemen uit de in de Spaansche taal geschrevene en te Curaçao verschijnende courant El Imparcial van 4 Juni, geeft hoop voor de toekomst van Curaçao. De Amerikaansche consul, de heer Cheney, deelde n.l. aan de Imparcial mede, dat de Kamer van afgevaar-

digden te Washington bereids goedgekeurd heeft de wetsontwerpen, waarbij de invoerrechten op Cur. strohoeden met 25 % verlaagd worden en die op het zout zullen worden ingetrokken.

Men rekende er op, dat de Senaat beide wetsontwerpen zoude goedkeuren en dan binnen 3 maanden in werking zullen komen. Hierdoor zal aan de hoedenindustrie en aan de zoutwinning op Curaçao een groot voordeel kunnen bezorgd worden.

***

De Amigoe schrijft:

„Een tweede zandzuiger wordt hier eerstdaags verwacht voor rekening van de Mijnmaatschappa Curaçao, tot het in orde brengen van de Fuikbaai voor de ontginning der Sta. Barbara-mijnen.

***

Dat Curaçao niet achterblijft in de moderne behoeften of in uiting van luxe, blijkt uit het navolgende bericht, dat we aan De Wekker van 31 Mei jl. ontleenen:

„Ons eiland wordt hoe langer hoe rijker aan automobielen. Met de twee dezer dagen ontvangen — nl. een door den heer E. M. Penso en een door den heer Morris Cardoze — is het getal dier motorrijtuigen gestegen tot 23. En men zegt, dat er nog meer worden verwacht. 't Is ons als hooren wij „Curaçao vooruit!" roepen, omdat wij meedoen aan al wat als vooruitgang wordt beschouwd, maar niet weg te cijferen is het, dat, om ons zonder gevaar voor anderen en onszelven van auto's te bedienen, onze straten zekere breedte moesten hebben en van trottoirs — Neerlandia verschoone ons — van „verhoogde voetpaden" behoorden te zijn voorzien. Thans moeten tuf-tufs, rij- en voertuigen, trek- en rijdieren, handkarren, brood-, water- en vrachtkarren soms tegelijk rijden over onze hoofdstraten, waarvan de breedste nog geen 15 meters breed zijn. Ongelukken kunnen dan ook niet uitblijven, en reeds hebben enkele plaats gehad. Er kan geen sprake zijn van waren vooruitgang, waar men van uitingen daarvan gebruik wil maken zonder de vereischte voorwaarden daartoe te bezitten."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Weduwen- en weezen-pensioen van Inl. ambtenaren. In heel vroeger jaren (Pembrita Betawi) kregen de weduwen van Inlandsche ambtenaren, onverschillig of zij van adel, dan wel van geringe afkomst waren, een onderstand bij wijze van pensioen, van het Land. Sedert, lang geleden, is dit echter veranderd; nu krijgen alleen de weduwen onderstand, die tot in den derden graad van een regent afstammen, en wat dan nog als een groote gunst moet worden beschouwd. Deze verandering heeft destijds natuurlijk teleurstelling en ontstemming teweeggebracht. Hoe gering dat pensioen ook was, men had de zekerheid, dat vrouw en kinderen niet broodeloos achterbleven. De inlandsche ambtenaren zijn nu gehouden, om zelf op de een of andere wijze voor dit weduwen- en weezenpensioen te zorgen. Maar hoevelen zijn er, die reeds in de lagere rangen er aan denken, een kleinigheid van hun traktement af te zonderen, gedachtig aan het Hollandsche spreekwoord: „Vele kleintjes maken een groote"? Waar de wil is, is ook de kracht. Maar velen denken er niet aan. Wij hebben van lieverlede velerlei Europeesche gebruiken en gewoonten aangenomen. De inrichting van onze huizen, onze kleeding, onze tafel worden meer en meer op Europeesche leest geschoeid. Waarom ons nu te bepalen tot die uiterlijkheden en ook niet in andere zaken de Europeanen gevolgd? Zij hebben vereenigingen, die goed werken voor hen zelf en voor anderen. De Europeesche ambtenaren hebben een weduwen- en weezenfonds, waarvoor zij maandelijks van hun traktement een zeker bedrag afzonderen. Kunnen wij nu ook niet een fonds oprichten, waaruit onze weduwen en weezen, die niet van rijkswege pensioen ontvangen, bedeeld worden? Kom, laten we de handen in elkaar slaan en met onze plannen bij regent en bestuur komen. Als wij bedenken, hoe treurig het lot is van de achtergebleven vrouwen en kinderen, die tijdens het leven van hun man en vader als 't ware in weelde hebben geleefd, dan moeten wij thans alles er voor over hebben om hen te helpen. Onze godsdienst gebiedt dit even goed als de Christelijke. Er is al meer over dit plan gesproken, maar tot nu toe is het bij woorden gebleven. Laten wij nu tot daden overgaan. „Eendracht maakt macht", zeggen de Hollanders. Algemeen moet daaraan deelgenomen worden. Van hooger hand moet de zaak aangemoedigd worden. Een zachte dwang mag zoo noodig niet achterwege blijven. De vereeniging, die zich daartoe gaat vormen, moet niet tot één residentie beperkt blijven, maar zich over geheel Java uitstrekken. Niet alleen ambtenaren van het Bestuur moeten er aan deelnemen, maar ook die van andere takken van dienst: onderwijzers, doktoren, ambtenaren van het kadaster, van de Staatsspoorwegen, van de posterijen enz. Aldus de Pembrita Betawi. Volgt een berekening van de kosten, contributies enz. en van hetgeen in de statuten dient te worden bepaald.

School tot opleiding van Inlandsche vroedvrouwen. In hetzelfde blad wordt veel goeds geschreven over de school tot opleiding van Inlandsche vroedvrouwen, die in een dringende behoefte voorziet. Hulde wordt gebracht aan den oprichter Dr. de Kock, maar de schrijver, die zich rekent tot de kaoem kollot (de ouderwetschen) en niet tot de geleerde, ontwikkelde kaoem moeda (jongere geslacht) zegt, dat „oppassen" hier toch zeker de boodschap is. Onze meisjes zijn nog niet tot die trap van ontwikkeling gekomen, dat zij dadelijk op eigen beenen kunnen staan. Een streng vaderlijk toezicht is noodig bij Inl. meisjes van 18 jaar (maagden) en jonge vrouwen, die geen man hebben. Voorbeelden genoeg, o.a. in Kediri en Modjowarno, waar ook dergelijke inrichtingen bestonden, dat de meisjes en vrouwen er met mannen van door gingen!

Staaltjes van „Sarikat Islam"verdichtsels. De Bintang Soerabaja verhaalt: In de afdeeling Malang rende de dokter-djawa van Toeren, Luttimatu, naar den assistent-resident, om hem te verwittigen, dat de Sarikat Islammers het op zijn leven gemunt hadden. Wat was er dan gebeurd? In Toeren had het dessahoofd een lijk, dat reeds langer dan 24 uur boven aarde had gelegen, doen begraven, alvorens de dokter voornoemd zich had kunnen overtuigen, of 't al dan niet een pestgeval was. Het dessahoofd kreeg van den dokter-djawa een bemerking met de vraag: waarom hij de komst van den dokter niet had afgewacht? De petinggi (dessahoofd), die doof was, gaf geen antwoord. De dokter, hierover gebelgd, voer tegen hem uit en begon hem te slaan. De petinggi, die er niets van begreep, sloeg terug. De omstanders kwamen tusschenbeiden. De dokter zag hen in zijne verbeelding voor Sarikat Islammers aan, die, om den petinggi te helpen, diens tegenpartij wilden vermoorden. De dokter-djawa zette het op een loopen naar Malang!

Een Europeesch meisje kreeg op straat ruzie met een inlander, die gebrande tahoe verkocht. Zij liep naar binnen en vertelde aan de ouders, dat een Javaan, lid van de Sarikat Islam, haar geslagen had. Een familielid ging toen naar buiten om den tahoe-verkooper eens onder handen te nemen, die zonder verdere navraag dan ook geslagen werd. De tahoe-verkooper liet zich niet onbetuigd en sloeg goed terug. Ook zij werden door andere Inlanders gescheiden. Terstond kwam het verhaal in omloop, dat een Hollander door wel 50 Sarikat Islammers was afgeranseld!

Een Javaansche ambtenaar werd door zijn Europeeschen chef geroepen, terwijl hij druk met zijn eigen werk bezig was. Waarom hij verzocht, dit nog eerst te mogen afmaken. De chef werd hierover boos, schold hem uit voor koerang adjar (onbeschoft). De Javaan, wien dit onaangenaam aandeed, stond van zijn stoel op, en naderde den chef om hem te zeggen, dat hij in het vervolg niet zoo moest schelden. De Blanda meende dadelijk een gevaarlijken Sarikat Islammer voor zich te zien en ging onmiddellijk aan zijn chef rapporteeren, dat die Sarikat Islammer moordplannen had. Hij kocht een revolver om in het vervolg gewapend te zijn. Hij werd door de Inlanders braaf uitgelachen!

Zoo gaat 't. Vele Europeanen schijnen hunne zinnen kwijt te raken. Enkele suikerfabrikanten hebben ook al om vuurwapens gevraagd. Alles wordt nu maar op naam van de Sarikat Islam gesteld. Elken dag wordt onze redacteur met vragen overstelpt. „Mohamedaansch fanatisme" is 't schrikbeeld. Elke Sarikat Islammer is in hun oog een gevaarlijke dweeper geworden, elke hadji een belager van de openbare rust, elke Mohamedaansche priester een dolzinnige ijveraar. „Wij hebben", zoo heet het in den mond van die Europe-

...men, „onze woningen gehangen aan een vulkaan”. De Sarikat Islam verbeidt ongeduldig het teeken tot den heiligen krijg. Hoe onzinnig is die kleinzielige vrees. Zoo vindt de Bintang Soerabaja en vervolgt: Intusschen zal de Sarikat Islam zich waarschijnlijk spoedig kunnen verheugen over het besluit, waarbij haar van regeeringswege rechtspersoonlijkheid wordt verleend. De zaak is nog in handen van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur, Dr. Hazeu, en van Dr. Rinkes, die beiden deze Vereeniging welwillend gezind zijn.

Na de eerste deputatie van het hoofdbestuur van de Sarikat Islam moet nog het bestuur van een andere afdeeling dezer Vereeniging bij den Gouverneur-Generaal op audiëntie geweest zijn en Zijne Excellentie volkomen bevredigd hebben.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Sarikat Islam door Chineezen beoordeeld. De Chineesche pers in Ned.-Indië is vol commentaren betreffende de gedragingen der Sarikat Islamleden en de lankmoedige houding, door den Gouv.-Generaal tegenover dezen aangenomen. 't Syndicaat van de suikerfabrieken — alzoo de Perniagan — heeft een deputatie van drie heeren, Mr. Paets tot Gansoijen, J. Dinger en F. J. Gentis naar den Gouverneur-Generaal afgevaardigd om te spreken over den toestand, door de Sarikat Islam in het leven geroepen en de aan deze vereeniging te verleenen rechtspersoonlijkheid. Uit het rapport hierover moet ten duidelijkste blijken, dat Z. Ex. voornemens is met kracht tegen alle excessen der Sarikat Islam te ageeren, maar dat, wat de beweging zelve betreft, de G.-G. daartegen niet gekant is, overtuigd zijnde, dat zij geen fanatiek godsdienstig karakter draagt, doch streeft naar algemeenen vooruitgang en economische zelfstandigheid welke in verband met de opleving der volken in het Oosten van Azië, niet alleen niet is tegen te gaan, doch waarvan, mits in goede banen geleid, véél goeds te verwachten valt. Daarom wil de G.-G. deze beweging niet tegenwerken, veel minder haar den kop indrukken. Het verzoek van verschillende ondernemingen om de beheerders en geëmployeerden van vuurwapens te voorzien, zal niet ingewilligd worden, wijl de gemoederen daardoor nog meer in opwinding gebracht zouden worden. De G.-G. zou het vormen van vereenigingen aan een nieuwe regeling onderwerpen, waardoor het toezicht, zoowel in het belang der vereenigingen als in dat van de openbare rust en veiligheid, beter gewaarborgd zou zijn. De Europeanen hebben dus geen reden zich ongeruwachtig te maken.

Zeker, wij zijn het met den heer Idenburg eens — zoo vervolgt het blad — dat de economische oogmerken dezer Vereeniging goed zijn, dat zij alzoo niet mag verboden worden, maar laten wij hopen, dat de heer Idenburg ook de middelen zal weten aan te wenden, om te zorgen, dat deze Vereeniging niet buiten haar boekje kan gaan, dat aan de plaatselijke besturen macht en kracht genoeg zal worden verleend ter bestrijding van booze neigingen en hartstochten, welke sommige der leden hier en daar bezielen. Want wat zegt de heer Idenburg dan wel van den toestand, thans door de Sarikat Islam in de afdeeling Tangerang teweeggebracht? Daar hebben leden van de Sarikat Islam met behulp van hare besturen en van de Inlandsche hoofden gedaan, alsof de landswetten niet bestonden en eigen recht gevolgd. Huiszoekingen worden in de woningen der Inlanders gedaan, zonder eenige wettelijke bevoegdheid, dus geheel eigener autoriteit; goederen worden van de Chineezen geroofd, Chineezen worden vermoord, zonder dat iets daartegen wordt gedaan, ja zelfs met medeweten en goedvinden van de politie. In deze afdeeling worden de Indo-Chineezen, die toch reeds jaren lang onder Holland's vlag staan en al'e recht van bestaan hebben, door de leden van de Sarikat Islam vervolgd en mishandeld. In deze afdeeling worden de Chineezen, Nederlandsche onderdanen, het slachtoffer gemaakt van de ontketende wilde hartstochten der Inlanders, zonder dat zij iets hebben misdreven. Deze Chineezen, die steeds trouw hunne belastingen hebben betaald, worden daar van hunne bezittingen beroofd; hun leven, hun bestaan wordt daar onmogelijk gemaakt. Hoe is het mogelijk, dat zóóiets in het jaar 1913 gebeuren kan? Hoe is het mogelijk, dat het rechtvaardige N.-I. Gouvernement zooiets dulden kan? Als het werkelijk gemeend is, wat de heer Idenburg aan bovengenoemde deputatie gezegd heeft, laat hij daarvan dan de bewijzen geven! De Resident van Batavia zou ter plaatse onderzoek gaan doen, maar de patih en andere Inlandsche hoofden van Tangerang, die hunne plichten verzaakt hebben, worden in hunne betrekking gehandhaafd en niet vooraf verwijderd, zoodat de resident zich onmogelijk van den waren toestand zal kunnen overtuigen. Hij zal zich geen onpartijdig oordeel kunnen vormen. De getuigen, die naar waarheid zouden kunnen verklaren, zullen niet gehoord worden of zwijgen, omdat zij tegenover de Inlandsche ambtenaren, die op hunne standplaatsen gehandhaafd blijven, niet zullen durven te getuigen, uit vrees, dat hen dat later zal worden ingepeperd. Wil de resident den waren toestand kennen, dan dienen in de eerste plaats de patih en de wedono van Tangerang en ook de wedono van Mauk verwijderd te worden. Slechts dan zal een onpartijdig onderzoek gehouden kunnen worden.

Waarom houdt de Landbouwersvereeniging in Tangerang zich stil? Wacht zij liever den tijd af, dat geen enkele Chinees zich meer in Tangerang zal bevinden?

De Europeesche tokos hebben zich ook al tot den G.-G. gewend om in het belang van den handel een einde te maken aan den toestand van anarchie die in Tangerang is ingetreden. De Engelsche tokos hebben dit verzoek door tusschenkomst van hun consul gedaan.

De Pembrita Betawi zegt naar aanleiding van de ongeregeldheden in Tangerang: Ziedaar de gevolgen van een zwak bestuur, dat alles maar over zijn kant laat gaan en nu wellicht niet meer bij machte zal zijn den toestand te beheerschen, meerdere buitensporigheden tegen te gaan. Het bestuur heeft te lang de Sarikat Islam maar laten begaan, haar maar laten doen wat zij wilde.

De Perniagan vervolgt: Die besluiteloosheid van de Regeering is onbegrijpelijk. Er is geen vaste gedragslijn voor de ambtenaren, die moeten waken tegen de ongewenschte gevolgen van de Sarikat Islam. Hadji Hasan, een der vurigste hoofdmannen dezer Vereeniging te Semplak (Buitenzorg) presideerde ten huize van Hadji Sabari te Tjidenkek een vergadering der Sarikat Islam, waarvan door de politie proces-verbaal werd opgemaakt. De beide hadjis werden voor de rol gebracht. Eerstgenoemde kreeg een boete van f 60; de tweede van f 50. Daarentegen werd eenige dagen later te Tjiledoek onder Soekaboemi een vergadering gehouden, die ook bijgewoond werd door den wedono van Buitenzorg. De treinen naar Soekaboemi waren vol; zelfs in de eerste-klaswagens hadden de Inlanders plaats genomen. Is het niet vreemd, dat op twee plaatsen, op 40 K.M. afstands van elkaar gelegen, ten aanzien van deze Vereeniging zulke geheel verschillende regelingen gegolden hebben?

De Oetoesan Hindia, het orgaan van de Sarikat Islam te Soerabaja, gaat voort de Inlanders tot haat op te zetten.

Men komt nu langzamerhand meer te weten van de z.g. geheime Vereeniging „Darmo Hatmoko”, die te Solo is opgericht, en nu blijkt tegen de gewelddaden van de Sarikat Islam te keer te willen gaan. Bijna is het in Kendangan (Semarang) tot een handgemeen gekomen tusschen leden van deze beide vereenigingen. Het bestuur van de „Darmo Hatmoko” bestaat zoowel zoowel uit gewone Inlanders als uit Inlandsche ambtenaren. Buitendien kunnen niet-Inlanders, van welken godsdienst ook, lid er van worden. Zij beoogt eveneens het welzijn van den kleinen man, de bevordering van de bestaansmiddelen en het onderwijs.

De soldaten van het Legioen van Mangkoe Negoro (Solo), die met eenige Chineezen te Solo gevochten hebben, zijn voor de politierol gebracht geworden. 38 hunner zijn ieder tot drie maanden ten arbeidstelling veroordeeld. Nu hebben zij en andere manschappen van het Legioen, alsmede de Sarikat Islam en eenige Inlandsche ambtenaren, gelden bij elkaar gebracht om een advocaat te nemen, die de zaak bij den Gouverneur-Generaal zal voorbrengen, teneinde gratie voor de veroordeelde kameraden te erlangen!

Van Vreemde Koloniën.

Het mijnwerkersoproer in Zuid-Afrika.

De stakingskreet klonk al over meer en meer mijnen. Den 1en Juli namen de groote organisaties het besluit om op Vrijdag den 4en tot een algemeene werkstaking te komen. Sprekers hadden voordien al tot wapening aangespoord. De overheid aan den Rand had een ernstig verloop verwacht, en troepen te voet en te paard aangevraagd, maar toch heeft zij zich geen voldoend juist begrip gevormd van den omvang, die de beweging zou kunnen nemen.

De streek tot Johannesburg en het centrum van het mijngebied vertoonden spoedig zeer verontrustende verschijnselen. De regeering trachtte door het troepenvertoon erger te voorkomen. De gouverneur-generaal, Lord Gladstone, overlegde te Pretoria met generaal Botha, welke maatregelen de toestand wel eischte. Schrijvers en ander personeel der mijnen, dat buiten de strike stond, werden in dienst genomen om de mijninrichtingen te beschermen. Goud en geld werd bij de banken in veiligheid gebracht.

Vrijdag bracht de algemeene staking, van Johannesburg tot Germiston. Onder de eischen stonden achturige werkdag, loonsverhooging boven aan.

Den 1en Juli gaf de overheid te Johannesburg als haar oordeel te kennen, dat verdere vermeerdering der daar beschikbare troepenmacht niet noodig was. Maar den 4en viel het geheel anders uit.

Pogingen van de stakende mijnwerkers om, tegen het verbod in, op het marktplein te Johannesburg een demonstratie te houden, gaven aanleiding tot de eerste wanordelijkheden. De stakers wierpen met steenen naar de politie, die charges met den gummistok had uit te voeren om de menigte in bedwang te houden. Toen dit middel niet afdoende bleek, beproefde de cavalerie, met getrokken sabel, de massa uiteen te drijven. Dit mocht aanvankelijk gelukken, al werden verschillende agenten en stakers gewond en hadden er talrijke arrestatiën plaats.

's Middags herhaalden zich dergelijke tooneelen, waarbij ook gewonden vielen bij de troepen. De staking was mede overgeslagen op het personeel van de tram, zoodat 't tramverkeer stil stond.

Een groote menigte, waaronder vele vrouwen, trok met roode vlaggen naar de gemeentelijke electrische centrale, waar zij het daar op post zijnde personeel verjoeg en de stroomverbinding verbrak.

Een andere groep had zich van 't station meester gemaakt, waar ook het verkeer der treinen verhinderd werd.

Dit alles geschiedde niet volgens bevel van de leiders der staking, die den aanval op de electr. centrale zelfs afkeurden en maatregelen namen, om de verlichting der stad weer mogelijk te maken. Het tramverkeer bleef daarentegen verbroken.

Later op den avond waren noch de overheid, noch de voormannen der staking in staat het gepeupel in bedwang te houden. Het poststation, de gebouwen van 't dagblad „Star" en andere instellingen werden in brand gestoken.

Niettegenstaande onverflauwde ijver van politie en troepen om de macht weer in handen te krijgen, heerschte een tijdlang volslagen anarchie. Gemeentewerklieden en spoorwegpersoneel dreigden mee in staking te gaan, de bakkers weigerden brood aan wie in de mijnen aan den arbeid wilden blijven.

De ministers Botha en Smits gingen persoonlijk naar Johannesburg. Het gerucht liep, dat met mitrailleurs opgetreden zou worden als sabel en geweer de opstandelingen niet onder gezag wisten te krijgen. Zoover is 't echter niet gekomen, maar 't geweer heeft wel een rol moeten spelen, de troepen hebben salvo's moeten geven om de voornaamste straten schoon te vegen. Groot is 't aantal der gekwetsten, ook zijn er dooden gevallen (samen 270). De staat van beleg werd afgekondigd.

Zaterdag is de overheid den toestand weer meester geworden.

De beraadslagingen van Botha, Smits, sir Farrar en de leiders der staking leidden tot overeenstemming over voorwaarden, waarop de arbeid hervat zou worden. 't Is niet onwaarschijnlijk, dat de buitengewone omvang, dien het oproer tegen den wensch der leiders in genomen heeft, dezen tot eerder toegeven heeft gebracht. Voor 't verlengen van een zoo woeste anarchie durfden zij de verantwoordelijkheid niet aan. Wat in die paar dagen gebeurd is, is al erg genoeg, maar Vrijdag liet het waarschijnlijk verloop zich toch erger aanzien en daar de mijnwerkers eigenlijk niet voldaan zijn over de zeer makke voorwaarden, waarmede de leiders genoegen hebben genomen, is 't volstrekt niet zeker, dat onder de asch geen vuur meer smeult.

Nader wordt nog uit Johannesburg geseind:

De verbonden besturen der vakvereenigingen hebben een motie aangenomen, waarin tegen 11 dezer betoogingen worden aangekondigd in alle steden van het land, Johannesburg inbegrepen, teneinde de onmiddellijke terugroeping te eischen van den gouverneur-generaal, lord Gladstone, daar hij vergunning heeft gegeven tot het gebruik van imperiale troepen in de aanvallen, gepleegd op 4 en 5 Juli, waardoor het recht van het vrije woord en het houden van openbare vergaderingen werd geschonden, en die eindigden met een fusillade, waarbij weerlooze mannen, vrouwen en kinderen werden gedood.

Het rapport van lord Kitchener over Egypte.

De Britsche vertegenwoordiger en consul-generaal in Egypte heeft zijn tweede verslag uitgebracht. De generaal wijst eerst met voldoening op een vermindering van de staatkundige woelingen in Egypte. De gemoederen zijn tot grootere rust gekomen, niettegenstaande de oorlog van Turkije tegen de Balkanstaten groote belangstelling trok en de sympathiën, uit den aard der zaak, aan de zijde van de Halve maan stonden. Egypte heeft zich echter onzijdig gehouden, hetgeen niet belet, dat een inteekening voor de roode Halve maan en zelfs een tot steun van Turkije algemeene deelname ondervonden; twee prinsen van 't huis van den Khedive zijn in Turkschen dienst gegaan. Door dit alles treft echter te meer de toename van berusting, die onder het volk is waargenomen.

In 't onderdeel aan den economischen toestand gewijd, doet lord Kitchener de voorname rol van den katoenprijs uitkomen. De welvaart der laatste jaren berust op de goede prijzen, die ook voor de naaste toekomst reden tot gerustheid geven.

Op financieel gebied beveelt hij omzichtigheid en spaarzaamheid aan. Bij zuinigheid in de gewone uitgaven, moeten de buitengewone zoo geregeld worden, dat een permanent reservefonds voor noodtijden beschikbaar blijft. In de laatste twee jaren hebben de buitengewone uitgaven de inkomsten niet overtroffen, zoodat het bestaande fonds niet verminderd is. Plaatselijke spaarbanken zijn opgericht voor de landbouwbevolking. Maatregelen werden getroffen ter bescherming van de fellahs tegen de practijken van geldschieters, die den kleinen man geleidelijk plukten.

De rechtspraak is hervormd door de invoering van kantonale rechters.

Een irrigatieplan voor de Nijlvallei heeft reeds veel bijgebracht tot geregelde ontginning van uitgestrekte terreinen; nieuwe plannen beoogen vooral gronden in 't Nijldelta en in Boven-Egypte in kultuur te brengen.

De totaal inkomsten en uitgaven vergelijkende waren de eersten in 1912 ongeveer 17½ millioen Eng. ponden, de laatsten ongeveer 15½ millioen.

Daar lord Kitchener thans in Londen vertoeft om over de Egypte-zaken te spreken, hebben deze gegevens verhoogde actualiteit.

Portugeesche koloniën.

Don Alfredo Magalhaes, oud-gouverneur van Mozambique, had tegen het centraal bestuur der koloniën grove veroordeelingen uitgebracht. Een ingesteld onderzoek pleitte de beschuldigden geheel vrij. Zij hadden hun functiën neergelegd voor den tijd, dat de zaak hangende was, doch zijn daarin thans hersteld.

Magalhaes beschouwt zich echter niet als verslagen. Hij is met een reeks artikelen begonnen, waarin hij tegen de koloniale administratie, vooral tegen die van Mozambique, vele beschuldigingen samenbrengt. Deze treffen in 't bijzonder de twee voornaamste hoofdambtenaren aan het ministerie van koloniën: Feire Andrade en Eusebio Fonseca.

***

De Joodsche vereeniging, die bekend is onder den naam Ito, heeft het oog op Angola laten vallen voor een groote Joodsche kolonie. Zij heeft een rapport uitgegeven, door professor Gregory, uit Glasgow, opgemaakt. Deze is in Augustus en Sep-

tember van 't vorige jaar in Portugeesch Z.-W.-Afrika geweest. Na onderzoek van bodem, klimaat, bronnen voor landbouw en handel, is hij tot de conclusie gekomen, dat de beste kansen van welslagen zijn voor een kolonisatie over een uitgestrekt gebied van uitstekend terrein. De organisatie, die het geheel leidt, zal over belangrijke kapitalen moeten beschikken en de kolonisten in groot aantal laten overkomen. Deze zullen gedurende eenige jaren geholpen moeten worden, de landbouwontwikkeling moet geleid worden door goed ingerichte proefstations.

Aan de inleiding, die de voorzitter van Ito, de heer Zangwill, bij het rapport geschreven heeft, ontleenen wij nog eenige opmerkingen. Angola zal den kolonist geen groote rijkdommen aanbieden. Alleen de israëliet, die, zonder rijkdom te zoeken, verlangt naar tevredenheid en zekerheid van eigendom en woning, kàn er een nieuw vaderland vinden.

Ter verwezenlijking der plannen van Gregory acht Zangwill minstens 5000 vierkante mijlen noodig voor het landbouwcentrum. Bovendien ongeveer 30 vierk. mijlen voor een landbouwstation nabij de spoorlijn, die den bovenloop van de Catumbellastroom snijdt. Een vierk. mijl kalkterrein op den oostoever van de baai van Lobito. Vrijdom van invoer voor alle benoodigde werktuigen, gedurende meerdere jaren. Eindelijk geheel vrij uitvoerrecht.

De denkbeelden van Gregory zijn aan 't oordeel der Portugeesche regeering onderworpen, in afwachting van haar antwoord is het vraagstuk der stichting van een kolonie, waar de Joden een nieuw land kunnen vinden, zoo weer een schrede vooruit gebracht.

INGEZONDEN.

Rotterdam, 8 Juli 1913.

Zeer Geachte Redactie.

Beleefd verzoeken wij U van bijgaande circulaire met een woord van aanbeveling in uw blad melding te willen maken.

Hoogachtend,
namens de diverse Zendingscorporaties,
J. W. Gunning, Zendingsdirector.

Waar 't algemeen erkend wordt, hoeveel goeds de zending in Ned.-Indië verricht, voldoen wij gaarne aan dit verzoek. Red.-Com.

Den Lezer heil!

Dertien jonge zendelingen staan gereed naar het zendingsveld te vertrekken. Van hen zijn twee (waaronder een arts) bestemd voor Java (Ned. Zend. Gen.); twee voor Centraal-Celebes (Ned. Zend. Gen.); twee voor Sangi en Talaud (Sangi- en Talaud-Comité); één voor Halmahera (Utr. Zend. Vereeniging); één voor Nieuw-Guinea (Utr. Zend. Vereeniging) en vijf voor Borneo, Sumatra en Nias (R. M. G.).

Zullen zij kunnen uitgaan? Het antwoord op deze vraag wachten wij van U. Zooals het nu staat, zeker niet. Ook is het niet voldoende, als wij het geld hebben, dat voor passage en uitrusting noodig is. Wij kunnen niet nieuwe zendelingen naar het arbeidsveld laten gaan, als wij niet weten, dat wij het bestaande werk kunnen voortzetten.

Hoe noode ook, wij moeten het uitspreken: onze jonge broeders zullen alleen dan kunnen vertrekken als vóór 1 Augustus a.s. nog een bedrag van f 60.000 bij ons inkomt.

Toch is hun uitgaan dringend noodig. Onze zendelingen zijn met werk overladen en wij zijn niet verantwoord, als wij hun de hulp onthouden waaraan zij zoozeer behoefte hebben. Wij dringen geenszins (zooals men ons wel eens verwijt) het Evangelie op aan volken, die daarvan niet gediend zijn, maar voldoen niet dan op zeer onvoldoende wijze aan verzoeken tot het uitzenden van zendelingen, die in vaak beangstigende hoeveelheid tot ons komen. Zoo zijn er, om slechts enkele voorbeelden te noemen, thans op Nieuw-Guinea 4 vacante ressorten, waarvoor slechts één zendeling beschikbaar is, terwijl geheel Centraal-Celebes met de beide Oostelijke schiereilanden reeds bezet zijn door een groot aantal inlandsche helpers, die dringend leiding behoeven. Uit alles blijkt duidelijk, dat het thans de tijd is om het zendingswerk met kracht voort te zetten en aan al die stammen, die er om vragen, het Evangelie te doen verkondigen.

De Rhein. Miss. Gesellschaft staat sedert de uitbreiding der Duitsche Koloniën voor steeds toenemende nationale eischen; zij kan haar gezegend werk, dat zij voor o n s in o n z e Koloniën doet, alleen dan voortzetten als Nederland krachtiger steunt.

Wij gevoelen ons gedrongen dezen toestand openlijk bekend te maken; stilzitten en zwijgen ware onverantwoordelijk. Elke lezer overlegge, wat hem thans te doen staat.

Liefst ontvangen wij giften voor de vier bovengenoemde zendingslichamen, die verdeeld zullen worden naar de rede der voor dit jaar geraamde behoeften, waarbij voor de R. M. G. gerekend is op slechts 1/10 gedeelte van wat zij voor Ned.-Indië uitgeeft; de overige 9/10 worden van Duitschland verwacht. Wil men voor een bepaalde corporatie zijn bijdrage bestemmen, dan geve men dit nadrukkelijk aan.

Met overtuiging roepen wij speciaal in deze bewogen dagen het Nederlandsche volk op om ons in staat te stellen dit inderdaad nationaal belang behoorlijk te behartigen.

Ds. G. van der Giesen,
Voorz. Nederl. Zendelinggenootschap.
Ds. P. Groote,
Voorz. der Hulpvereeniging voor de Rhein. Miss. Ges.
Dr. J. A. Cramer,
Voorz. der Utr. Zendings Vereeniging.
Dr. J. R. Callenbach,
Voorz v/h. Sangi- en Taulaud-Comité.
Ds. J. W. Gunning, Zendingsdirector.
Ds. Joh. Rauws, „
Dr. A. M. Brouwer,
Rector der Nederl. Zend. School.

O.- en W.-Ind. Literatuur-Overzicht.

Tropisch Nederland.

No. 6 van Tropisch Nederland opent met het vervolg der bespreking van Prof. van Vollenhoven's bekende brochure. De schrijver, blijkbaar zeer onder den indruk van het geschrift, zegt van Prof. v. V.: „Als een tweede Hogendorp, geestdriftig, vaderlandslievend, visionair als Rembrandt, predikt hij de Eendracht van het land”.

Verder bevat dit Nr. verschillende korte berichten, zoomede een artikel van N. N. Speurman, over de eerste Nederlandsche school op Java, welke onder het bewind van Gouverneur-Generaal De Carpentier, in 1624 tot stand kwam.

Neerlandia.

De Juli-aflevering van Neerlandia bevat o.a. het jaarverslag der groep Suriname van het Alg. Ned. Verbond, een weinig opgewekt beeld gevend, zooals uit het volgende uittreksel zal blijken.

De belangstelling en medewerking der leden laat zeer veel te wenschen over. Er werd slechts één slecht bezochte lezing gehouden.

Het mag dan ook verwondering wekken, dat in dezen tijd van economischen druk, waarvan alles — behalve de inkomsten der kinotheaters — getuigt, nog een bedrag van f 80.— netto kon worden overgedragen aan de ondersteuningskas van de zusterkolonies, toen de Groep zich belast had met de regeling van een lezing-avond door twee harer bestuursleden, de heeren Simons en Luitink, ten behoeve van Bonaire en de andere door de droogte geteisterde eilanden.

Evenals het vorige jaar is de bibliotheek 't lichtpunt bij al wat er aan tegenslag van de Groep valt te vermelden. Door de leeszaal werden niet minder dan 8500 boeken ter lezing verschaft, waarvan 8100 uit de eigen boekerij en 400 uit die van het garnizoen, d. i. dus ruim 700 deelen per maand, bijna 25 per avond (op Zon- en feestdagen is de leeszaal gesloten).

„Niets houdt hier stand”. Zal dit gezegde, dat voor zooveel dingen een waar woord is gebleken, ook voor onze vereeniging moeten opgaan?

Het bestuur zal niet, als het vorige jaar, in herinnering roepen, wat door de Groep Suriname is tot stand gebracht. Een eervol verleden waarborgt nog geen hoopvolle toekomst. 't Heeft geen zin te vervallen in al te lange bespiegelingen over wat geweest is, nu alle aandacht moet worden geëischt voor wat komen zal.

Wel moge dit even in herinnering worden geroepen om tot aansporing te dienen en er op te wijzen, welke plaats het A. N. V. in de Surinaamsche samenleving kan innemen, een plaats, die het al ingenomen heeft.

Het bestuur kan daarbij voorgaan en den weg wijzen.

De belangstelling moet van de leden komen.

Zonder leger staan de meest willige aanvoerders machteloos”.

De United Fruit Company.

Het Juni-Nr. van „De Handel” brengt nevens andere bijdragen een geïllustreerd opstel, getiteld: De United Fruit Company en de Surinaamsche bacoven. De gegevens zijn ontleend aan het Fransche blad „L'Information”. Men weet, dat over de houding der U. F. C. ten opzichte van het vervoer enz. der Surinaamsche bacoven verschillend geoordeeld wordt. Iets nieuws in dit verband lezen we in deze beschouwingen, blijkende uit het volgend citaat.

Men heeft grootendeels de schuld voor het afspringen der onderhandelingen aan de Surinaamsche planters gegeven; ook de Minister van Koloniën gaf als zijn meening te kennen, dat de planters een overdreven standpunt innamen, in de hoop, dat het gouvernement wel weer zou bijspringen. Dit is intusschen niet geschied en het resultaat is, dat men thans met de producten der Surinaamsche bacovenaanplantingen geen raad weet.

Het zou verwondering kunnen wekken, dat de U. F. C., die voor elke hoeveelheid bananen plaatsing heeft en eerder beducht moet zijn voor een tekort dan voor overproductie, die bovendien over de vereischte schepen beschikt, niet ingaat op voorstellen, om de Surinaamsche vruchten in het land zelf te koopen. Wij meenen, dat dit een onderdeel van de trustpolitiek is. In alle andere landen heeft de U. F. C. de productie zelf in handen. Allereerst heeft zij dus meer belang bij de verschepingen uit die landen dan uit Suriname. Nu de productie in haar eigen streken verhoogd is, heeft de U. F. C. Suriname minder noodig dan vroeger en wie weet, of de slimme Amerikanen er niet op loeren om de planters, die langzamerhand der wanhoop nabij komen, uit te koopen en zoodoende ook in Suriname zelf te verbouwen. Mocht dit in de bedoeling der U. F. C. liggen, dan mag werkelijk de vraag wel eens worden overwogen, of daaruit niet een minder gewenschte toestand voor onze kolonie Suriname zou worden geboren. Het gevaar voor den beruchten B. V. zou hier in veel tastbaarder vorm aanwezig zijn dan in Oost-Indië.

Nieuw-Guinea.

Nova Guinea. Résultats de l'expédition scientifique néerlandaise à la Nouvelle Guinée. Vol. VII. Ethnographie. Livr. 1. Leide, E. J. Brill.

Dit werk kregen we nog niet in handen, doch de N. R. Ct. bevat — in Snelleman'schen stijl — eene aankondiging, waaraan het volgende is ontleend.

In het laatst van de vorige maand hebben wij het besluit medegedeeld van het bestuur der Maatschappij ter bevordering van het natuurkundig onderzoek der Nederlandsche koloniën om de verzameling ethnografica der expedities van mr. Lorentz in 1907—1910 onder de drie musea van Leiden, Rotterdam en Amsterdam te verdeelen. De deelgenooten krijgen de beschrijving er bij, de titel begint met een aanloop in 't latijn, gaat dan verder in 't Fransch en eindigt in het Duitsch, in welke taal ook de tekst geschreven is. De heer Fischer, conservator aan 's Rijks Ethnographisch museum te Leiden, heeft in dit opus al de voorwerpen van deze Hollandsche expedities beschreven als „Ethnographica aus Süd- und Südwest-Neu-Guinea".

Over den tekst valt niet anders te zeggen, dan dat hij met groote zorg bewerkt blijkt; de beschrijvingen zijn kort en zakelijk en worden toegelicht door verwijzingen naar de literatuur. Beschouwingen zoeke men in deze bladzijden niet; trouwens de schrijver waarschuwt reeds in een voorwoord, dat, naar hij meende, niet meer dan twaalf regels behoefde te beslaan: „ein eingehendes Studium, zu welchem diese Sammlung zweifelsohne veranlassen wird, wollen wir Anderen überlassen". Laat ons het beste er van hopen. Nog steeds missen we een reisverhaal van die tochten, dat iets uitvoeriger is dan de bulletins der Maatschappij zijn.

Een groote aantrekkelijkheid van Fischer's werk zijn de platen; in den tekst vindt men al 46 afbeeldingen; achteraan 20 platen.

Handel en Industrie in Indië.

No. 47 van Pintoe-Perniagaän bevat onder bovenstaand opschrift een lezenswaard artikel, waarin achtereenvolgens besproken worden:

1e. De eerste Inlandsche rubbermaatschappij, de Amalioen-Rubber-Maatschappij, die geheel op Europeesche leest is geschoeid.

2e. De Deutsche Tabaksbaugesellschaft Kamerun heeft onlangs de eerste partij Kameroen-tabak verkocht. Het is een partij goede dekbladtabak, gekweekt onder de bekwame leiding van een oud-administrateur der Deli-Batavia-Maatschappij. Of, en in hoeverre de Kameroen-tabak een concurrente zal zijn van de Sumatra-tabak, valt voorshands niet te zeggen, doch de „Tabaksplant" acht die concurrentie geenszins een fictie.

3e. Wordt er de aandacht op gevestigd, dat den scheepsbouw op Java een malaise bedreigt. Drie naamlooze vennootschappen (2 scheepswerven en 1 prauwenveer) hebben een fusie tot stand gebracht, en zijn thans bedacht op het afleveren van ijzeren vaartuigen in plaats van houten. Een slag voor de Inlandsche bevolking, vooral voor die van Rembang. Voor honderden inlanders dreigt de gelegenheid, om in het scheepsbouwbedrijf een bestaan te vinden, verloren te gaan.

De Indische Gids.

Hoewel verschillende artikelen in het Juli-Nr. een nadere bespreking ten zeerste verdienen, moeten wij — ter wille der plaatsruimte — volstaan met het weergeven der opschriften, n.l.:

Verhaal der ontdekkingsreis van Jhr. J. C. W. D. A. van der Wijck naar het Posso-meer, 16—22 October 1865, uitgegeven door Dr. N. Adriani. — Over de verhouding van de locale raden tot de binnen hun ressort gelegen inlandsche gemeenten ten aanzien van hun regelings-bevoegdheid, door P. K. W. Kern. — De Oost-Indische Compagnie en St.-Helena in de 17de eeuw, door Dr. J. de Hullu. — Taalstudie, door J. Habbema. (De heer Habbema acht het een merkwaardige coincidentie, dat, terwijl men in Engeland de Indologische voorbereiding van de a.s. Indische ambtenaren onvoldoende vindt en daarvan meer werk wil maken, de Nederlandsche Staatscommissie de studie van de Indologische vakken au second plan wil brengen en het examen daarin wil degradeeren tot een aanvullingsexamen). — De uitkomsten van het welvaartonderzoek op Java, IX. De economie van de desa; inleiding. — De Ronggeng (fragment), door J. H. François. — Een vacantie-reis naar Nederlandsch-Indië, door J. E. de Meijier. — Varia: Een nieuwe zendingsschool. — Overeenkomsten met Inl. vorsten (Pontianak en Sambas). — Maandelijksche revue van brochures, enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en Industrie (Soemba. — De Indische spoorwegen in 1911. — De koelies in Deli). — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. M.

Mededeelingen Ned. Zendelinggenootschap.

De om de drie maanden verschijnende Mededeelingen vanwege het Ned. Zendelinggenootschap, in vroegere jaren een bron van kennis ook voor de beoefenaren der taal-, land- en volkenkunde van Ned.-Indië, bepalen zich tegenwoordig nagenoeg uitsluitend tot het gebied der Zendinswetenschap. Zoo ook de jongste aflevering, welke een artikel bevat van J. H. Neumann, over „De kerkelijke tucht", mededeelingen geeft over de Posso- en Deli-zending en voorts een overzicht bevat van de zendings-conferentie te Bremen, door J. Rauws.

Sarikat Islam.

In het Juli-Nr. van het Orgaan der Ned. Zendingsvereeniging schrijft Br. H. C. G. Rutlink over de Sarikat Islam en het ontstaan dier vereeniging. De schr. is het niet eens met hen, die beweren, dat haar ontstaan te danken is aan een reactie op daden der Christelijke Regeering, evenmin van de zending, doch eenvoudig: de Inlander voelt, dat hij niet langer op maatschappelijk gebied de mindere behoeft te blijven van Chinees en Europeaan.

Het Nederlandsche zeewezen.

No. 13 van het Ned. Zeewezen bevat een artikeltje over „De uittocht van het gouvernementsdroogdok „Soerabaia". Een scherpe foto van het dok, getrokken door de sleepbooten Atlas en Titan, die het gevaarte naar Soerabaja zullen brengen, geeft er een duidelijke voorstelling van.

Bij de tabakscultuur op Deli.

De heer T. Schroevers hield onlangs te Wageningen eene lezing over het leven en werken van den assistent bij de tabakscultures in Deli. Een verkort verslag dier lezing is afgedrukt in No. 6 van Ceres, het orgaan der Studenten aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool.

De Tropische cultuur.

Op de volgende, alle geïllustreerde, bijdragen in afl. 6 van den tweeden jaargang van De Tropische Natuur, wordt de aandacht gevestigd: Sawahplanten (vervolg). — Een oude walang sangit vertelt zijn geschiedenis. — Een en ander over de verspreiding van vruchten en zaden (vervolg). — Hibiscus-hybriden. — Onze vogels.

Vragen van den Dag.

De Juli-aflevering van Vragen van den Dag is een speciaal Indië-nummer. Dr. Blink, die het samenstelde, noemt zijn studie: Een eeuw van koloniaal bewind. Hier volgt een overzicht van den rijken inhoud:

Staatkundige betrekking van Nederland met Indië (Inleiding, de tijd der Compagnie, De overgangstijd, Een eeuw koloniale mogendheid). — Intellectueele ontwikkeling van Indië (In den tijd der Compagnie, Europeesch-, Inlandsch-, vak-, ambachts- en landbouwonderwijs). — Economische toestanden in Indië voorheen en thans. — Nederlandsch-Indië als cultuur- en handelsland.

Het is te wenschen, dat alle lezers van het Koloniaal Weekblad kennis nemen van deze interessante en zeer leerzame studie van Dr. Blink.

Cultura.

In de Juni-afl. van Cultura vervolgt de heer S. P. Ham zijne beschouwingen over Bedrijfsstelsels, intensiteit en ontwikkeling bij den Inlandschen landbouw op Java. — De heer H. A. Horst schrijft Iets over de diepe grondbewerking bij de tabakscultuur in de Vorstenlanden. — Van den heer M. Buijsman te Nongko Djadjar de periodieke rubriek: Bijdrage tot de kennis van het klimaat van Oost-Java, met „Weersoverzicht van April".

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 26: Caoutchouc, door Dr. A. H. Berkhout. — Koloniaal Instituut te Amsterdam. — Malangsche landbouwvereeniging. — Cacaoselectie. — Invoer en uitvoer van Java en Madoera. — Kultuurberichten (Werktuigen voor den Inlandschen landbouw. — Tabaksbouw in Kameroen. — Bandjirs op Bali. Enz.). — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 7 van 't Weekblad de volgende bijdragen: De opening van den smalspoorweg Rambipoedji. — Poeger (met afb.). — Luitenant A. A. Streiff † (met portret). — Jean P. Jannette Walen † (met portret). — Indische

penkrassen, door Ofoei. — Patjet. Roman uit de wereld der zaakwaarnemers en der Indische bergen (vervolg). — Merkwaardigheden uit het plantenleven, door M. Buijsman.

***

Verder zij gewezen op de volgende publicatiën:

Nieuw adresboek van geheel Nederlandsch-Indië 1913, door Kleian. Afgesloten op 15 Maart 1913 (Batavia, Landsdrukkerij).

Jaarboek voor suikerfabrikanten op Java. 13e jaargang 1913/14. Met kaart, aangevende de ligging der suikerfabrieken van Java en Madoera (Amsterdam, J. H. de Bussy).

F. Stachelin. Die Mission der Brüdergemeine in Suriname und Berbice im achtzehnten Jahrhundert. I. Erste Missions- und Kolonisationsversuche in Suriname 1735 bis 1745 (Herrnhut).

Laban. Een levensbeschrijving uit de zending onder de Bataks, op Sumatra. Uit het Hoogduitsch vertaald door Mevr. Sillem (Den Haag, Zendings-Studie-Raad).

F. J. Jens. Een tocht over Biak (Schouten-eilanden) in de Berichten der Utrechtsche Zendingsvereeniging. Juli 1913.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal tijdschrift; Handelsberichten v/h Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v/h Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v/d Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures enz.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Amsterdam:

Op **Zaterdag 12 Juli a.s.**, 's namiddags te half drie uur, zal Mr. J. H. ABENDANON in het *Lichtbeelden-Theater* van de Tentoonstelling „De Vrouw 1813—1913" te **Amsterdam** een voordracht houden over: **Het Onderwijs in Ned. Oost-Indië, in het bijzonder voor meisjes.**

Geïllustreerd door films, welwillend afgestaan door de Vereeniging „Koloniaal Instituut".

De Jaarlijksche Algemeene Vergadering der afdeeling werd ditmaal gehouden op Maandagavond 30 Juni 1912, op een tijdstip, kort vóór het houden van de algemeene vergadering der Vereeniging. De belangstelling van de leden was echter niet grooter dan anders.

In deze vergadering, bij verhindering van den voorzitter Mr. H. Smeenge, onder voorzitterschap van den heer C. de Vries, werd door den secretaris het jaarverslag over 1912 uitgebracht. Daarin werd herinnerd aan het drietal lezingen, gehouden door de heeren H. A. Kooy, T. van Erp en M. R. Soetan Casajangan, S.p.; en aan het werk door het bestuur der afdeeling verricht inzake een liefdadigheidsuitvoering van de Chr. Zangvereeniging „Excelsior" op 11 November 1912, waarvan de opbrengst is gekomen ten bate van het fonds der noodlijdenden op Bonaire en Aruba.

Ook werd gewezen op de oprichting van het Koloniaal Arbeids- en Informatiebureau „Oost en West" te 's-Gravenhage.

Daarna bracht de penningmeester verslag uit over het gevoerd financiëel beheer gedurende 1912. Niettegenstaande extra-uitgaven waren gedaan, was het saldo iets gestegen, en bedroeg op ultimo December 1912 *f* 344.90.

De rekening en verantwoording werden door een commissie nagezien. Bij monde van den heer S. van Lier Ez. werd gerapporteerd over de accoord-bevinding; waarna dat stuk werd goedgekeurd en de penningmeester werd gedechargeerd.

Bij de gehouden bestuursverkiezing werden de aftredende leden E. A. H. van der Heide en Mr. J. W. Sikman herkozen, terwijl in de plaats van den heer A. Duif, die zich door drukke werkzaamheden niet meer herkiesbaar had kunnen stellen, en ter vervulling van een bestaande vacature werden gekozen de leden D. H. de Vries en C. H. L. Baelde.

De voorzitter sprak een woord van dank voor hetgeen de heer Duif voor de afdeeling heeft gedaan.

Tot afgevaardigden naar de Algemeene Vergadering werden benoemd de heeren Almeroord en Sikman en tot hun plaatsvervangers de heeren Den Hamer en Van Lier.

Bij de rondvraag maakten verschillende der aanwezigen opmerkingen in het belang van het werk der afdeeling.

Om dit kort verslag thans niet te uitgebreid te maken, zal hierop later worden teruggekomen.

De secretaris: C. DE VRIES.

Van het INFORMATIE-BUREAU:

Bij het agricultuur chemisch laboratorium van het departement van landbouw, nijverheid en handel te Buitenzorg, kan, voorloopig voor den tijd van 3 jaren een **doctor in de scheikunde** worden geplaatst voor het onderzoek voor selectiedoeleinden van de voedingswaarden van plantenstoffen.

Het traktement bedraagt f 350 's maands, terwijl aan de uitzending verbonden zal worden: a. eene gratificatie voor uitrusting ad f 1000; b. overtocht naar Batavia als gouvernementspassagier der 1ste klasse, casu quo ook voor het wettig gezin; c. een voorloopig traktement van f 150 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Indië tot den dag, waarop het activiteitstraktement, volgens de deswege bestaande bepalingen daar te lande, ingaat.

Na drie jaren tijdelijken dienst, dan wel binnen drie jaren, in geval van ontslag, mits dat niet medebrengt de verplichting om ingevolge de na te noemen verbintenis gelden terug te storten, bestaat recht op overtocht naar Europa op den bovenaangegeven voet, welk recht evenwel slechts gedurende één jaar zal bestaan.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 15 Juli a.s., bij een op zegel geschreven request, tot het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van: 1e. hunne bewijzen van bekwaamheid; 2e. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester hunner woonplaats; 3e. een bewijs van voldoening aan de Militiewet, afgegeven door den burgemeester der gemeente, waarvoor de sollicitant geloot heeft, en 4e. hunne geboorte-akte.

De requesten moeten de mededeeling inhouden, of de sollicitanten al dan niet zijn gehuwd en casu quo het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

De uit te zenden persoon wordt vòòr zijn vertrek onderworpen aan een geneeskundig onderzoek, opdat blijke, of hij physiek geschikt is voor den Indischen dienst.

(Ned. Staatscourant van 1 Juli 1913 no. 151).

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 6 Juni 1913. No. 45.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Benoemd: tot onderwijzer 2e kl. H. Boomer; tot commies te Donggala J. C. van Renesse van Duivenbode; tot onderwijzer 2e kl. J. Verschuur, W. van der Veen en E. P. J. F. H. Erkens; tot secretaris der residentie Ternate H. van Eck; tot archivaris A. J. D. Orth; tot 1en commies L. A. Misseijer; tot 2en commies H. J. Roijers; tot 3en commies C. O. Priegelaar; tot onderwijzeres te Menado Mej. H. van Kleef; te Ponorogo Mej. Th. H. Muller; te Amboina Mej. G. M. Hissing; te Rembang Mej. J. W. Hornung; tot onderwijzer te Padang J. A. Huijskens; te Banjoemas H. v. Braam; te Poerworedjo P. J. van Efveren; te Ternate G. Koopmans; tot onderopzichter W. Geuvel, O. Schilling, H. Cornelisse, W. E. A. van Damme, Ch. F. Smeets, Th. B. Mattheij, J. J. Th. Renaud, J. G. Ph. Gout, H. E. Th. von Winckelmann; tot ondercommies V. H. Damwijk.

Uit de Javasche Courant van 10 Juni 1913. No. 46.

Civiel Departement.

Verleend: 10 maanden verlof aan den inspecteur bij het boschwezen A. F. Wehlburg; 9 maanden aan den onderwijzer R. Hartmans; 1 jaar aan den commies S. Jacob; 11 maanden aan den administrateur J. E. P. Alting Siberg.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk J. A. Nanlohij; de administrateur Th. V. Rhemvers; de klerken F. A. Jutting, A. E. Zimmerman en Ch. F. W. Emmels; de griffier E. Simons.

Benoemd: tot houtvester Th. L. Slinkers en P. Blok; tot ass.-resident van Magelang J. M. Jordaan; tot assistent-resident van Djombang F. L. Broekveldt; tot id. van Ponorogo J. H. Rering; tot commies A. J. Martherus; tot griffier van den landraad te Tegal M. S. Rawarve; tot assistent-resident van Amboina J. S. A. van Dissel; tot regent van Banjoewangi, Raden Toemenggoeng Ario Notodiningrat; tot onderwijzeres te Makassar Mej. J. W. Meerkerk; te Djokjakarta Mej. W. M. Senechal; te Soekaboemi Mej. E. Ch. V. L. Weegner; te Amboina Mej. K. Swerms; tot onderwijzer te Tandjoengpinang A. Pott; te Bandjermasin P. R. H. Laemers; te Amboina C. Beinema.

Militair Departement.

Verleend: 9 maanden verlof aan den off. v. gezondheid Th. Kloppenburg.

Ontslagen: op verzoek eervol de adjunct-administrateur H. Kruithof.

Bevorderd: tot dirig. off. van gezondh. 1e kl. Dr. L. J. Sieburgh en A. Kolthoff.

Benoemd: tot plaatselijk commandant te Batavia de luit.-kolonel F. Schütt.

Overgeplaatst: naar Amboina de kapitein H. L. la Lau.

Geplaatst: bij het 12e bat. de kapitein W. E. Asbeek Brusse en de 1e luit. G. W. Schouten.

Overgeplaatst: naar Tapanoeli de 1e luit. D. Slijboom; naar Amboina de kapitein J. V. L. Opperman en de 1e luit. H. H. A. Schulze; naar Soerabaja de kapitein F. J. P. Sachse; bij het 10e bat. de 1e luit. N. Binnendijk; naar Pangkal-Pinang de id. L. J. Willemsen.

Benoemd: tot wd. chef der 2e opnemingsbrigade te Bandoeng de kapitein E. Franssen Herderschee.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vier dames voor pianolessen.

Twee dames voor vioollessen.

Een heer voor muzieklessen.

Eene dame voor zanglessen.

Twee dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.

Twee dames voor lessen in de Fransche taal.

Een dame voor lessen in de Engelsche taal.

Een dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gym.

Eene dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.

Eene dame voor kantoorwerkzaamheden.

Eene dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.

Twee dames voor lessen in teekenen en schilderen.

Een dame voor schrijf- kopiëer- en vertaalwerk.

Zes dames als kinderjuffrouw naar Indië.

Een dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.

Twee dames voor het waarnemen der huishouding.

Eene dame als modiste, tevens verkoopster naar Indië.

Eene dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken.

Een heer voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.

☛ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage,	Maleisch } gediplomeerd.
W. F. H. EPKE, v. Slingelandtstraat 151, 's-Hage,	Javaansch en Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan v. Meerdervoort 239, 's-Gravenhage,	Javaansch. Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex., plus** 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex., plus** 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17,** de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten voor den Nederlandschen arts in Nederl.-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters
„OLYMPIA-THEATER"
ELITE BIOSCOPE
PRINS HENDRIKPLEIN 3 - Telefoon 6295

ELKE WEEK
SCHITTEREND AFWISSELEND PROGRAMMA
Woensdag, Zaterdag en Zondag MATINÉE.
ENTREE: 50 en 25 Cent voor de MATINÉE'S, f 1.—, f 0.75, f 0.50 en f 0.30 voor de AVOND-VOORSTELLINGEN.

VACANT

Vestigt U in ARNHEM of OMSTREKEN
VELP - STEEG - ELLECOM - DIEREN - OOSTERBEEK - HEELSUM - RENKUM
Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V.V.'s.

VRAAGT Krul's HOPJES.

VRAAGT Krul's CHOCOLADE.

VRAAGT Krul's BONBONS.

VACANT

Brengt een bezoek aan BOEATAN

VACANT

Indisch Restaurant
Vereeniging „OOST EN WEST"
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telephoon 2655.
INDISCHE KOKKIE
GROOTE VERSCHEIDENHEID VAN
OOSTERSCHE GERECHTEN.
ZORGZAME EN ZINDELIJKE BEREIDING VERZEKERD.
BILLIJK TARIEF.
TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALI
Diners vanaf f 1.75.
Plat du Jour à f 1.25.
Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van : : bezorgloon. : :

GROBBE - COMESTIBLES.
Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

VACANT

GRANDS MAGASINS
A LA BELLE DENTELLIÈRE
156 NOORDEINDE - DEN HAAG

Echte Kanten en Kunstnaaldwerken

Bezichtiging geheel vrij ::
Geopend van Maandag tot Vrijdag

KANTEN VOOR KABAYA'S
WASCHECHTE LINTEN

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven
voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen. „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

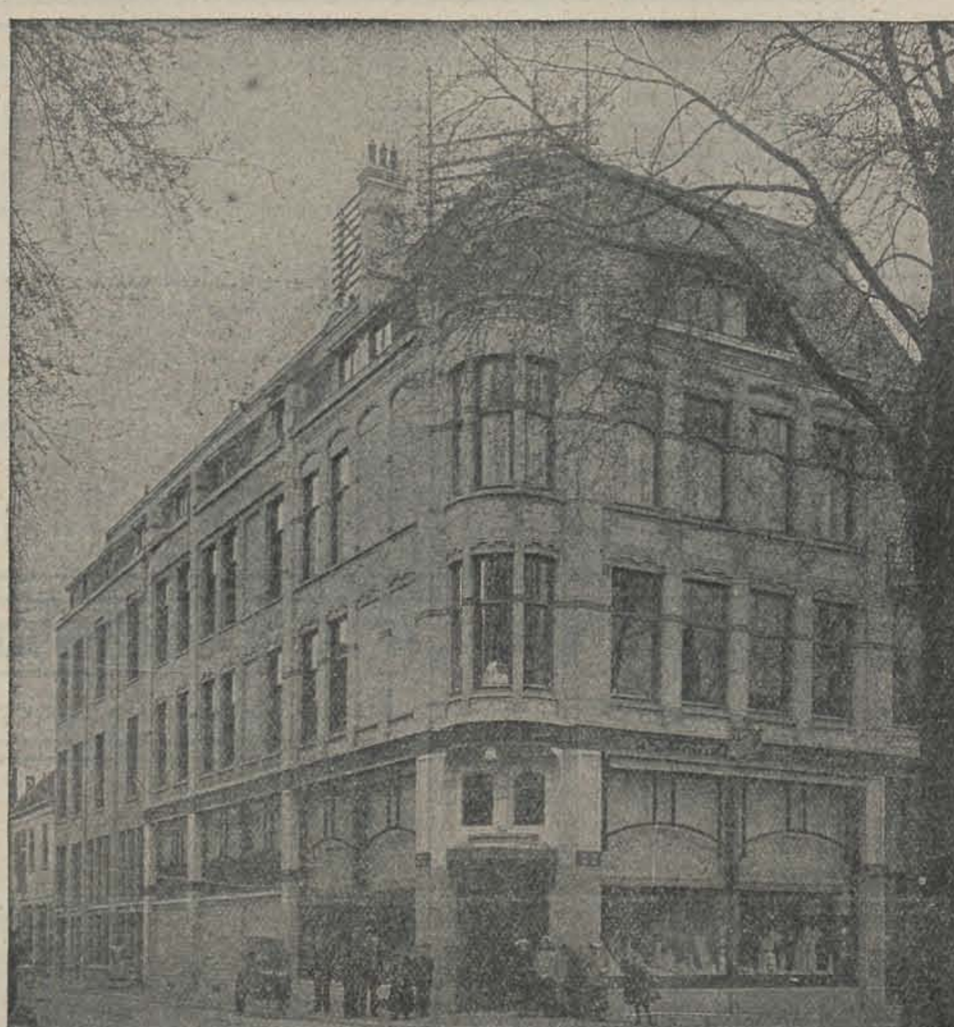
Firma J. M. J. VAN WIELIK,
Noordeinde 9 en Hartogstraat 1,
LEVERANCIERS VAN
BINNEN- EN BUITENLANDSCHE DECORATIËN EN ORDELINTEN
's-GRAVENHAGE.

VACANT

NEDERLANDSCHE ELECTRISCHE OXIGENOL of NATUUR WASCH-, BLEEK- en STRIJKINRICHTING.
INGERICHT VOLGENS DE EISCHEN DES TIJDS
J. NIEUKERKE, van Diemenstraat 87.
OXIGENOL is zuurstof, vervangt CHLOOR.
Volgens Dr. FURNEÉ's Scheikundige verklaring geheel onschadelijk. Tast de Vezel van het te wasschen Goed niet aan. Ook niet schadelijk voor Gekleurde of Witte Goederen.
Apreteeren van alle soorten GORDIJNEN. Wasschen van DEKENS en SPREIEN.

A. A. BOLT = CONFISEUR PATISSIER
HOFLEVERANCIER.
BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.
ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.
Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

VACANT

Fournisseurs de S. M. la Reine. Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.
Lainages, Cotons, Dentelles.
ROBES MI-CONFECTIONNÉES,
Dentelles de Bruxelles Véritables.
Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés
Compagnie Lyonnaise
9 Kneuterdijk
LA HAYE.

VACANT

GENEALOGISCH-HERALDISCH BUREAU
CARL KÖFFLER
's-GRAVENHAGE OBRECHTSTRAAT 181.

Belast zich met:
1e. het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin;
2e. het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands;
3e. het opsporen van familiewapens en zegels;
4e. het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der authentieke bewijsstukken;
5e. het bijeenbrengen der benoodigde wettelijke stukken ter eventueele erkenning, inlijving, of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering;
6e. het oplossen van onbekende wapens;
7e. het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz.
8e. het ontwerpen en leveren van ex-libris.

Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht voor Genealogie en Heraldiek".